

سۇئال

مەن ئۆز چۈشەنچىمنى قۇرئاننىڭ غەيبىنى ئاللاھدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ دېگەن خەۋىرىگە مۇۋاپىقلاشتۇرۇشنى ئارزۇ قىلىمەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزىنىڭ بىر ھەدىسىدە: جىنلارنىڭ بىر ئېغىز راس سۆزگە يۈز ئېغىز يالغان سۆزنى قېتىپ كەلگۈسىدىكى ئىشلاردىن خەۋەر بېرىدىغانلىقىدىن، يەنە بىر ھەدىستە: يۇلتۇز تەتقىق قىلغۇچىلار (مۇنەججىملەر) نىڭ يالغانى سۆزلەيدىغانلىقى خەۋەر بېرىلگەن، غەيبىنى ئاللاھدىن باشقا ھېچكىم بىلمىسە، جىنلار كەلگۈسىدىكى ئىشلاردىن قانداق خەۋەر بېرىدۇ؟.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئاللاھقا خاستۇر.

ھەقىقەتەن غەيبىنى سىر تۇتۇش ئاللاھ ئۆزى بىلىشكە خاس قىلغان ئىلىملارنىڭ جۈملىسىدىن بولۇپ قۇرئان – ھەدىسنىڭ تىكىستلىرىمۇ بۇنى مۇقەررەلەشتۈرىدۇ. ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھدىن بۆلەك ھېچكىم ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىنلاردىكى غەيبىنى بىلمەيدۇ، ئۇلار يەنى خالايقىلار قاچان تىرىلىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ نەملە سۈرىسى 65 – ئايەت. يەنە بىر ئايەتتە: غەيبىنىڭ غەزىبىلىرى ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىدۇر، ئۇنى پەقەت ئاللاھ بىلىدۇ، قۇرۇقلۇقتىكى، دېڭىزدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ، دەرەختىن تۆكۈلگەن ياپراقتىن ئاللاھ بىلمەيدىغان بىرەر سىمۇ يوق، مەيلى قاراڭغۇ يەر ئاستىدىكى بىرەر دانە ئۇرۇق بولسۇن، مەيلى ھۆل ياكى قۇرۇق نەرسىلەر بولسۇن، ھەممىسى ئاللاھقا مەلۇم بولۇپ لەۋھۇلمەھپۇزدا يېزىلىقتۇر ئەنئام سۈرىسى 59 – ئايەت.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاھ تائالانىڭ لوقمان سۈرىسىدىكى مۇنۇ ئايەتنى تەپسىرلەپ: قىيامەتنىڭ بولىدىغان ۋاقتى توغرىسىدىكى بىلىم ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىدۇر، ئاللاھ يامغۇرنى ئۆزى بەلگىلىگەن ۋاقىتتا ۋە ئۆزى بەلگىلىگەن جايغا ياغدۇرىدۇ، بەچچىداندىكىلەرنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى (يەنى ئوغۇلمۇ، قىزىمۇ، بېجىرىممۇ، كەمتۈكمۇ، بەختلىكمۇ، بەختسىزمۇ) ئاللاھ بىلىدۇ، ھېچ ئادەم ئەتە نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى يەنى ئۇنىڭغا نېمە ئىش بولىدىغانلىقىنى، ياخشى – يامان ئىشلاردىن نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ ئايەتتە بايان قىلىنغان بەش تۈرلۈك غەيبى ئىشلارنى چۈشەندۈرۈپ بەرگەن. بۇخارىدا ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنغان 4477 – نومۇرلۇق ھەدىستە: كىمكى مەن ئەتە بولىدىغان ئىشنى بىلمەن دەيدىكەن، ئۇ كىشى يالغان سۆزلىگەن بولدى، دەپ بۇ ئايەتنى ئوقۇغان: "ھېچ ئادەم ئەتە نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى يەنى ئۇنىڭغا نېمە ئىش بولىدىغانلىقىنى، ياخشى – يامان ئىشلاردىن نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ"

لېكىن بۇ يەردىكى مۇھىم مەسىلە، ئاللاھ ئۆزى بىلىشكە خاس قىلغان غەيبىي ئىلىمنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلىشتۇر، غەيب دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى: كىشىلەرنىڭ ئېڭىغا كەلمىگەن، رېئاللىققا ئايلانمىغان ئاللاھ تەرىپىدىن سىر تۇتۇلغان نەرسىلەر بولۇپ، بۇ ئاسمان - زېمىندىكى كىشىلەرنىڭ ئېڭىدىن مۇتلەق يىراقلاشتۇرۇلغان بولىدۇ. بۇ تۈر ئاللاھ ئۆزى بىلىشكە خاس قىلغان غەيبىي ئىلىمدىن بولۇپ بۇ مۇتلەق غەيب ئىلمى دەپ ئاتىلىدۇ.

ياكى بۇ نەرسىلەرنىڭ ئىلمى بەزەن كىشىلەرنىڭ ئېڭىغا كەلمىگەن بىلەن يەنە بىر قىسىم كىشىلەرگە مەلۇملۇق بولىدۇ، بۇ تۈر بۇنى بىلمىگەن كىشىلەرگە نىسبەتەن غەيب ھېسابلىنىدۇ، ھەقىقەتتە ئومۇمىي خەلقنىڭ بىلىشىدىن يىراقلاشتۇرۇلمىغانلىق سەۋەبى غەيبىي ئىلىم ھېسابلانمايدۇ، ھەمدە بۇ تۈر ئاللاھ ئۆزى بىلىشكە خاس قىلغان غەيبىي ئىلىمنىڭ جۈملىسىدىن ھېسابلانمايدۇ. شەيخ ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ "شەرىئە ئىقتىدەتۇل ۋاسىتىيە" دېگەن كىتابىنىڭ 158-بىتىدە مۇنداق دېگەن: "غەيب دېگەن سۆزدىن مەقسەت قىلىنىدىغىنى، كىشىلەرنىڭ ئېڭىغا كەلمىگەن، ھازىر بولمىغان نەرسىلەر بولۇپ بۇ مەلۇم نىسبەتتە بولىدۇ. ئەمما مۇتلەق غەيب دېگەن: ئاللاھ ئۆزى بىلىشكە خاس قىلغان غەيبىي ئىلىمدۇر.

رەمبال - پالچى، جىنكەش قاتارلىقلارنىڭ كەلگۈسىدە يۈز بېرىدىغان ئىشلاردىن بەرگەن خەۋىرى ۋە ئەتە بولىدىغان ئىشلاردىن بەرگەن خەۋىرى ئاللاھنىڭ سىر تۇتۇشىنى ئىرادە قىلغان غەيبىي ئىلىملەر بىلەن ھېچ ئالاقىسى يوق. بەلكى بۇلار يالغانچى كازاپلاردىن ئىبارەت. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئاللاھ تائالا پەرىشتىلەرگە ۋەھىي قىلغان سۆزلەرنى ئوغۇرلايدىغانلىقى ھەققىدە بىزگە خەۋەر بەرگەن، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: بىر قىسىم كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رەمبال-پالچى ۋە جىنكەشلەر ھەققىدە سۇئال سورىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: **ئۇلار غەيب ئىلىملىرىدىن ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ دېدى، ساھابىلار: يا رەسۇلۇللاھ! ئۇلارنىڭ سۆزلىگەن نەرسىلىرى بەزەن ۋاقىتتا توغرا چىقىپ قالىدىغۇ؟! دېۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى: ئاشۇ توغرا چىققان سۆزنى ئۇلار جىنلاردىن ئاڭلاپ ئېسىدە تۇتۇۋالغان بولۇپ، جىنلار ئۇلارنىڭ قۇلىقىغا توخۇ چوقۇلىغاندەك بىر نەرسىلەرنى دەيدۇ، ئۇلار بۇنىڭغا يۈزدىن ئارتۇق يالغاننى قېتىپ سۆزلەيدۇ بۇخارىي 7561- نومۇرلۇق ھەدىستە رىۋايەت قىلغان.**

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جىنلارنىڭ بۇ سۆزلەرنى قانداق ئوغۇرلايدىغانلىقىنى بىزگە بايان قىلىپ مۇنداق دېدى: **ئاللاھ تائالا بىر ئىشقا ھۆكۈم قىلسا پەرىشتىلەرگە ئاڭلىتىدۇ، ئەرشنى كۆتۈرۈپ تۇرغۇچى پەرىشتىلەر خۇرسەنلىكتىن تەسبىھ ئېيتىدۇ، ئۇنىڭدىن كىيىن ئۇلارغا يانداش ئاسماندىكى پەرىشتىلەر تەسبىھ ئېيتىدۇ، ھەتتا دۇنيانىڭ ئاسمىنىدىكى پەرىشتىلەرمۇ تەسبىھ ئېيتىدۇ، ئەرشنى كۆتۈرگەن پەرىشتىلەرگە يېقىن پەرىشتىلەر ئۇلاردىن: پەرۋەردىگارنىڭ نېمە دېدى؟ دەپ سورايدۇ، ئۇلار ئاللاھنىڭ دېگەن سۆزدىن خەۋەر بېرىدۇ، ئاسماندىكى پەرىشتىلەرنىڭ بەزىسى بەزىسىگە خەۋەر قىلىپ ھەتتا بۇ خەۋەر دۇنيانىڭ ئاسمىنىدىكى پەرىشتىلەرگە يېتىپ كېلىدۇ، جىنلار بۇلاردىن ئوغۇرلۇقچە ئاڭلاپ ئۆزلىرىنىڭ (رەمبال - پالچى، جىنكەشلەر ئىبارەت) ئىنسانىي شەيتانلاردىن بولغان يېقىن كىشىلىرىگە ھەقىقىي خەۋەرنى يەتكۈزىدۇ، ئۇلار بۇ خەۋەرلەرگە ھەر خىل توقۇلمىلارنى قېتىپ كۆپەيتىپ تارقىتىدۇ مۇسلىمدا رىۋايەت قىلىنغان 2229- نومۇرلۇق ھەدىس.**

بۇنىڭدىن جىنلارنىڭ غەيبىدىن ھېچنېمىنى بىلمەيدىغانلىقى پەقەت پەرىشتىلەرنىڭ بىر - بىرىگە يەتكۈزگەن خەۋەرلىرىنى ئوغۇرلۇقچە ئاڭلاپ يېقىنلىرىغا يەتكۈزىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ. پەرىشتىلەرمۇ غەيبىي ئىلىمدىن بىر نەرسىنى بىلمەيدۇ بەلكى ئۇلارمۇ

بۇ خەۋەرلەرنى ئاللاھ تائالا ئىلان قىلغاندىن كىيىن بىلىدۇ، ئۇلارنىڭ بۇ ۋاقىتتا بىلىشى مۇتلەق غەيبىنى بىلگەنلىك ھېسابلانمايدۇ، بۇنى بىلىشتىن ئىلگىرى ئۇلارمۇ باشقا مەخلۇقاتلارغا ئوخشاش غەيبىدىن ھىچ نەرسىنى بىلمەيدۇ، ئاللاھ ئۇلارغا ئىلان قىلىپ بىلدۈرگەندىن كىيىن بىلىدۇ. ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: **ئاللاھ غەيبىنى بىلگۈچىدۇر، ئۆزىنىڭلا بىلىشىنى ئىرادە قىلىپ**

سىر تۇتقان غەيب ئىلىملاردىن ھېچبىر ئادەمنى خەۋەردار قىلمايدۇ جىن سۈرىسى 26-ئايەت

شەيخ ئۇسەيمىن - رەھىمەھۇللاھ - مۇنداق دېگەن: پەرىشتىلەرنىڭ ئەلچىسىنىڭ ئەڭ شەرەپلىكى بولغان جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام ئىنسانلارنىڭ ئەلچىسىنىڭ ئەڭ شەرەپلىك ۋە سەرخىلى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدىن سۇئال سوراپ: قىيامەتتىن خەۋەر بەرگىن؟ دېگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جاۋاب بېرىپ: **قىيامەتتىن سورالغۇچى سورىغۇچىدىن ئالىم ئەمەس** دېدى، بۇنىڭ مەنىسى: بۇ ھەقتە سىنىڭ ئىلمىڭ بولمىغاندەك ئوخشاشلا مەنمۇ بىلمەيمەن دېگەنلىكتۇر. شەرھى ئەقىدەتۇل ۋاسىتىيە 158-بەت.